

De landelijke voorkeuren bij de Gemeenteraadsverkiezingen van 2018

Aan ruim 10.000 kiezers is via Peil.nl gevraagd wat ze woensdag jl. gestemd zouden hebben als het Tweede Kamerverkiezingen geweest zouden zijn. Vanzelfsprekend waren het geen Tweede Kamerverkiezingen en als die er wel waren geweest, was er een andere campagne gevoerd. (Hoewel ik me afvraag hoe anders de debatten dan waren geweest tussen de landelijke politieke leiders).

Interessant is dan te zien wat er geantwoord wordt. Enerzijds om de relatie te zien tussen die lokale keuze en landelijke keuze. Anderzijds om het probleem voor een landelijke interpretatie van de uitslag voor de partijen die niet in vrijwel alle gemeenten hebben meegedaan, te omzeilen.

Wel is van belang te beseffen dat de opkomst bij deze Gemeenteraadsverkiezingen circa 25% lager was dan bij Tweede Kamerverkiezingen het geval zou zijn geweest. Er zouden anders bijna de helft meer kiezers opgekomen zijn. O.a. jongeren zijn relatief minder opgekomen dan ouderen en dat heeft gevolgen voor de uitslag. Belangrijk is ook te beseffen bij deze tabel, dat behoudens bij CDA, VVD en PvdA, kiezers de partij van hun landelijke voorkeur in de gemeente soms (zoals bij D66) of vaak (zoals bij PVV en Forum voor Democratie) niet konden kiezen.

Partij die men gestemd zou hebben als het Tweede Kamerverkiezingen waren geweest (door degenen die opgekomen zijn bij GR2018)

verticaal gepercenteerd	Kiezers bij GR2018	Heeft gestemd bij GR2018							
		VVD	CDA	D66	Groen Links	PvdA	SP	Lokale partij	Rest
VVD	17%	82%	12%	8%	0%	1%	0%	11%	4%
CDA	13%	2%	71%	0%	1%	0%	1%	7%	7%
D66	10%	4%	2%	80%	4%	6%	1%	4%	4%
GroenLinks	9%	0%	1%	6%	72%	8%	4%	4%	4%
PvdA	9%	0%	1%	1%	2%	72%	2%	4%	3%
FvD	9%	7%	3%	0%	2%	1%	6%	26%	3%
SP	8%	0%	1%	1%	7%	4%	71%	13%	2%
PVV	7%	3%	2%	1%	0%	0%	4%	16%	4%
ChristenUnie	5%	0%	4%	0%	1%	2%	1%	2%	25%
Partij voor de Dieren	4%	0%	0%	3%	9%	1%	6%	5%	11%
50PLUS	3%	2%	2%	0%	1%	4%	1%	6%	7%
SGP	3%	0%	1%	0%	0%	0%	0%	1%	15%
DENK	3%	0%	0%	0%	1%	1%	3%	1%	11%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

De meest interessante kolom is die van de kiezers van lokale partijen, 32% van het opgekomen electoraat. Daarvan geeft 26% aan als dit Tweede Kamerverkiezingen waren geweest, Forum voor Democratie gestemd te hebben, 16% PVV, 13% SP en 6% 50PLUS (totaal 57%). Het zijn de partijen

(en de kiezers) die ik al een tijd in de rapporten van Peil.nl identificeer. Kiezers die over het algemeen vinden dat de veranderingen in de wereld hen vooral bedreigingen opleveren in plaats van kansen.

Eenzijds is dit patroon ook een verklaring voor de relatief lage score van de SP. (Zeker ten opzichte van mijn prognoses voor de gemeenten.) Als die kiezers van de lokale partijen woensdag SP hadden gestemd (als ze dat al hadden gekund) dan is dat alleen al bijna 5% van het hel electoraat dat bij de Tweede Kamerverkiezingen opkomen.

Het laat ook de sterke positie van Forum van Democratie zien en de verzwakte positie van de PVV.

De peilingen die ik uitgevoerd heb in Rotterdam geven een interessant beeld van wat er gebeurd is daar waar de PVV ging meedoen, waar al een sterke lokale partij aanwezig was.

<i>percentage</i>	GR2014	Begin januari 2018	Half februari 2018	Half maart 2018	GR2018	Vershil
Leefbaar Rdam	28%	14%	18%	22%	20%	-2%
GroenLinks	5%	12%	11%	10%	10%	0%
SP	11%	9%	10%	10%	5%	-5%
VVD	8%	13%	9%	10%	11%	1%
PvdA	16%	10%	11%	9%	10%	1%
D66	13%	11%	10%	9%	10%	1%
CDA	7%	6%	6%	6%	5%	-1%
DENK		5%	5%	5%	7%	2%
NIDA	5%	3%	3%	5%	5%	0%
PVV		10%	7%	3%	4%	1%
PvdD	3%	4%	4%	3%	4%	1%
CU-SGP	3%	3%	3%	3%	3%	0%
50PLUS			3%	3%	3%	0%
Rest	4%			2%	3%	1%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	

Begin januari scoorde de PVV nog 10% in Rotterdam en Leefbaar Rotterdam 14%. Daarna steeg Leefbaar Rotterdam naar 22% en de PVV daalde naar 3%. Dat lijkt samen te hangen met het feit dat begin januari de ondervraagden meer "landelijk" reageerden en naarmate de verkiezing dichterbij kwam werd het meer lokaal werd en eindigde de PVV met 4%. (Bij de Tweede Kamerverkiezingen van 2017 haalde de PVV 16% in Rotterdam). Mede door de concurrentie met Forum voor Democratie zou de PVV nu landelijk nog maar 7 a 9% gehaald hebben. Die zwakkere positie van PVV is ook af te leiden uit het feit dat Forum voor Democratie meer aanhangers heeft dan de PVV onder de kiezers van de lokale partijen.

Ook in de andere gemeenten waar de PVV meedeed en bij de Tweede Kamer zien we een min of meer vergelijkbaar patroon. De PVV scoort amper de helft van het percentage bij de Tweede Kamers. Deels te verklaren door de sterkte van de lokale partijen. Maar ook doordat de PVV ook forse concurrentie heeft van Forum voor Democratie en dus zelfs als alleen alle landelijke partijen meegedaan hadden aan die verkiezingen, dan nog zou de PVV het niet beter hebben gedaan.

De landelijke score in onze peiling vorige week was ook nog slechts 12 zetels (de slechtste score in 10 jaar). Het zou best kunnen dat deze uitslag voor de PVV het begin van het einde betekent. Want hoe de PVV deze trend zou kunnen omdraaien zou ik niet goed weten. Als Forum voor Democratie niet in zwaar weer komt dan lijkt die partij voorbestemd te zijn die prominente positie van de PVV vooralsnog over te gaan nemen.

Ten aanzien van de historische betekenis van deze uitslag komt ook de score van DENK in aanmerking. Terwijl bij Gemeenteraadsverkiezingen de doelgroep van DENK slecht opkomt, zijn ze er nu wel in geslaagd met name Islamieten van Turkse origine naar de stembus te krijgen. Maar ook zie je dat zij hun aanhang hebben kunnen verbreden naar Islamieten van Marokkaanse origine.

Daarmee lijkt het een partij te worden die aansluit bij de tradities van ons verzuilde stelsel van meer dan 50 jaar geleden, waarvan we nog elementen in ons stelsel kunnen herkennen met SGP en ChristenUnie en in mindere mate het CDA. DENK heeft daarbij nog twee duidelijke groeimogelijkheden. Enerzijds hogere opkomsten bij verkiezingen onder hun doelgroep en anderzijds de demografische groei (dat hangt samen met het gemiddeld aantal kinderen binnen de doelgroep t.o.v. de rest van Nederland en immigratie). Het aantal mensen die zichzelf Islamiet beschouwt in Nederland is 6%. Het is zeker niet zo dat iedereen automatisch DENK zal stemmen. Maar een score van 5 tot 7 zetels zou voor deze partij binnen bereik.

Concluderend kan dus gesteld worden dat uit de beantwoording van de landelijke voorkeur kan afgeleid worden dat:

- De groep die niet op de traditionele middenpartijen stemt steeds verder afneemt en steeds meer de uitslag van verkiezingen zal beïnvloeden.
- De PVV in zwaar water verkeert en geen echt uitzicht heeft op een betere situatie
- Dat Forum voor Democratie als goed alternatief wordt gezien en de "kampioen" kan worden voor deze categorie stemmers.
- Dat de SP veel last heeft gehad van lokale partijen.
- Dat DENK een stabiele electorale factor lijkt te worden met 3 tot 5% van het Nederlandse electoraat achter zich.